

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на транспорта, информационните технологии
и съобщенията

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 292 КД
Дата 30.06.2024 г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

09-00-18/290621г.

Становище
по
конституционно дело № 7/2021 г.

от:
министъра на транспорта,
информационните технологии и
съобщенията, с адрес за съобщения и
призоваване:
гр. София, 1000, ул. „Дякон Игнатий“ № 9,
тел. 02/9409 545, факс 02/9409 823

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Във връзка с искането на омбудсмана на Република България за установяване на противоконституционност на чл. 143, ал. 1, изр. 2 от Закона за движението по пътищата и § 63 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за автомобилните превози (обн., ДВ, бр. 60 от 2020 г.), Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията изразява следното становище:

В искането на омбудсмана се твърди, че с влизане в сила на цитираните разпоредби физическите лица ще бъдат ограничени в правото си да придобиват занапред моторни превозни средства от посочените категории, което означавало, че няма да могат да ги владяят, ползват и да се разпореждат с тях. Ограничени били и физическите лица, които към момента на влизане в сила на нормите са собственици на такива превозни средства, тъй като за тях оставала единствената възможност да ги прехвърлят на юридическо лице или на едноличен търговец, защото след 31 декември 2021 г. регистрацията им ще бъде служебно прекратена. Твърди се, че е засегната неприкосновеността на частната собственост и гарантираното право на наследяване. Така обобщени, считаме, че твърденията в искането на омбудсмана за установяване на противоконституционност на цитираните по-горе разпоредби са неоснователни и неправилни, поради противоречие с чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи.

С разпоредбата на чл. 143, ал. 1, изр. 2 от Закона за движението по пътищата е предвидено моторните превозни средства от категория М2, М3 и N3, както и превозни средства със специално предназначение с изключение на къмпинг-автомобили, къмпинг-ремаркета, бронирани автомобили и превозни средства, достъпни за инвалидни колички, да се регистрират само от юридическо лице, едноличен търговец или от физическо лице, регистрирано като земеделски стопанин по реда на Закона за подпомагане на земеделските производители.

Цитираната разпоредба не забранява придобиването или прехвърлянето на цитираните превозни средства, а ограничава само тяхната регистрация. Съгласно § 6, т. 18а от Допълнителните разпоредби на Закона за движението по пътищата

„регистрация“ е административно разрешение за превозното средство да участва в пътното движение, включващо идентификацията на превозното средство и издаването на табели с регистрационен номер. Регистрацията не е част от фактическия състав за извършването на разпоредителни сделки с моторни превозни средства. Съгласно чл. 144, ал. 1 и 2 от Закона за движението по пътищата собствеността на моторните превозни средства се прехвърля с писмен договор, а при прехвърляне на собствеността на регистрирани автомобили, на регистрирани ремаркета с товарносимост над 10 тона, на регистрирани колесни трактори и на регистрирани мотоциклети с работен обем на двигателя над 350 cm³, включително когато регистрацията на съответното превозно средство е прекратена, подписите на страните трябва да бъдат нотариално заверени. В този смисъл, с разпоредбата на чл. 143, ал. 1, изр. 2 от Закона за движението по пътищата и § 63 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за автомобилните превози (обн., ДВ, бр. 60 от 2020 г.) лицата не са лишени от правото им на собственост, включително от правото на наследяване, за да се приеме, че сме в хипотезата на нарушение на чл. 17, ал. 1 и 3 от Конституцията на Република България. По никакъв начин не се засяга правото на лицата да владеят или да се разпореждат с притежаваните от тях моторни превозни средства, а се отнася само до едно ограничаване на правото на ползване върху посочените категории превозни средства. Посоченото ограничение е изцяло в съответствие с чл. 1, предложение второ от Протокол № 1 към Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи. Съгласно цитираният текст „предходните разпоредби (Всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своята собственост. Никой не може да бъде лишен от своята собственост освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право) не накърняват по никакъв начин правото на държавите да въвеждат такива закони, каквито сметат за необходими за осъществяването на контрол върху ползването на собствеността в съответствие с общия интерес или за осигуряване на плащането на данъци или други постъпления или глоби“, т.е. правото не е абсолютно, а може да търпи ограничения при спазването на посочените в протокола предпоставки – да е законоустановено и да е в съответствие с общия интерес.

В чл. 149, ал. 1 от Закона за движението по пътищата са определени следните категории на моторните превозни средства, а именно:

- категория М1 – превозни средства от категория М с не повече от 8 места за сядане, без мястото за сядане на водача; в превозните средства от категория М1 няма място за стоящи пътници; броят на местата за сядане може да бъде ограничен до едно (мястото за сядане на водача)

- категория М2 – моторни превозни средства, проектирани и конструирани основно за превоз на пътници и техния багаж, с повече от 8 места за сядане, без мястото за сядане на водача, с технически допустима максимална маса не повече от 5 t. В тези моторни превозни средства, освен местата за сядане, може да има място за стоящи пътници.

- категория М3 – моторни превозни средства, проектирани и конструирани основно за превоз на пътници и техния багаж, с повече от 8 места за сядане, без мястото за сядане на водача, с технически допустима максимална маса над 5 t. В тези моторни превозни средства, освен местата за сядане, може да има място за стоящи пътници.

- категория N3 – моторни превозни средства, проектирани и конструирани основно за превоз на товари, с технически допустима максимална маса над 12 t.

Притежаването на моторно превозно средство за превоз на пътници с повече от 8 места за сядане, без мястото за сядане на водача, на моторно превозно средство за превоз на товари с технически допустима максимална маса над 12 t или на моторно превозно средство със специално предназначение, с изключение на къмпинг-автомобил, къмпинг-ремарке, брониран автомобил и превозно средство, достъпно за инвалидна количка, предполага използването му за извършване на търговска дейност, а не за лични нужди.

По отношение на превозните средства от категория М2 и М3 няма нормативна пречка по реда на Наредба Н-3 от 18.02.2013 г. за изменение в конструкцията на регистрираните пътни превозни средства и индивидуално одобряване на пътни превозни средства, регистрирани извън държавите - членки на Европейския съюз, или друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, да бъдат прекатегоризирани в превозни средства от категория М1 с брой места за сядане до 8+1 и да продължат да се ползват за лични цели.

По отношение на превозни средства от категория N3, те и понастоящем не могат да бъдат ползвани за лични цели. Съгласно разпоредбите на чл. 6 и чл. 126, ал. 10 от Закона за автомобилните превози за извършване на превоз на товари с моторни превозни средства с допустима максимална маса над 12 t (моторни превозни средства от категория N3) е необходимо наличието на съответния лиценз за извършване на превоз на товари. По смисъла на § 1, т. 3 от Допълнителните разпоредби на Закона за автомобилните превози „превоз на товари“ е превоз на товари с моторно превозно средство, осъществяван от лице за чужда сметка или срещу възнаграждение с моторни превозни средства, конструирани и оборудвани за превоз на товари, както и празните курсове, направени във връзка с превоза. В тази връзка дори когато моторно превозно средство от категория N3 се движи по пътищата, отворени за обществено ползване, ненатоварено (празно) то също трябва да притежава съответния лиценз за превоз на товари.

Съгласно чл. 7, ал. 2 от Закона за автомобилните превози лиценз за превоз на товари се издава на търговци по смисъла на Търговския закон, поради което такъв лиценз не може да се издаде на физическо лице като такова, а на физическо лице-търговец. Що се отнася до превозите за собствена сметка, съгласно чл. 126, ал. 1 от Закона за автомобилните превози превоз на пътници и товари за собствена сметка може да се извършва от еднолични търговци, юридически лица или физическо лице, регистрирано като земеделски стопанин по реда на Закона за подпомагане на земеделските производители.

Предназначението на превозните средства от категории М2, М3 и, N3 е свързана с извършването на дейност по занятие, което предполага лицето, което я извършва, да притежава определена правно-организационна форма или друг статус, позволяващ му да извършва тази дейност регламентирано.

По отношение на превозните средства със специално предназначение, съгласно § 6, т. 12, буква „г“ от Допълнителните разпоредби на Закона за движението по пътищата превозни средства със специално предназначение са моторни превозни средства от категории М или N, притежаващи специфични технически характеристики, които им позволяват да изпълняват функции, изискващи специална конфигурация или оборудване. Към превозните средства със специално предназначение се причисляват автокрановете, автовозите, бетоновозите, бетонпомпите, моторни превозни средства за превоз на извънгабаритни товари и др. подобни превозни средства. Превозни средства със специално предназначение са също и линейките, катафалките, къмпинг автомобилите, къмпинг ремаркетата,

превозни средства, достъпни за инвалидни колички и бронираните автомобили. Видно от примерното изброяване на превозни средства със специално предназначение, само къмпинг автомобилите, къмпинг ремаркетата, превозни средства, достъпни за инвалидни колички и бронираните автомобили, които попадат в изключенията на разпоредбата на чл. 143, ал. 1 от Закона за движението по пътищата, са предназначени да се използват за лични нужди.

С разпоредбата на чл. 143, ал. 1, изр. 2 от Закона за движението по пътищата не са ограничени правата на физическите лица да притежават моторни превозни средства, които могат да се използват за задоволяване на техните собствени лични нужди, а се цели да не се подтикват гражданите да регистрират превозни средства, които служат за търговски цели, и да ги използват при извършването на нерегламентирани превози, които в Наказателния кодекс са инкриминирани и като престъпления.

Надделяващият обществен интерес в случая от въвеждането на оспорените разпоредби, с които се цели да се ограничи възможността за извършването на нерегламентирани превози в сивия сектор, не се свежда само до икономическите негативи, които произтичат от нерегламентираните превози, изразяващи се в липсата на постъпления в държавния бюджет и в засягане на целия транспортен бранш, нарушавайки съществено конкуренцията в него, но пряко касае и безопасността на движението по пътищата.

Съгласно чл. 76, ал. 1 от Закона за автомобилните превози лицензираните превозвачи, лицата, извършващи пътна помощ и лицата, извършващи превози за собствена сметка, осъществяват превози на пътници и товари с моторни превозни средства от категории М2, М3, N2, N3 и с водачи, които отговарят на изискването за квалификация на водача и притежават карта за квалификация на водача за съответната категория или сертификат за водач на моторно превозно средство за обществен превоз на товари по шосе. Допълнителните изисквания, които са въведени към водачите, извършващи превози с посочените по-горе превозни средства, включително М2, М3 и N3, са свързани с придобиването на допълнителни знания и умения, касаещи способността им да управляват безопасно моторното превозно средство. Съгласно чл. 57, ал. 1 от Наредба № 11 от 31.10.2002 г. за международен автомобилен превоз на пътници и товари да управляват превозните средства за международни превози на пътници и товари се допускат само водачи, които са психологически годни. Такова изискване е регламентирано и към водачите, извършващи превози на територията на Република България с разпоредбите на чл. 18 и чл. 87 от Наредба № 33 от 3.11.1999 г. за обществен превоз на пътници и товари на територията на Република България.

В допълнение, следва да се обърне внимание, че трудът на водачите, извършващи превози на пътници и товари, се организира по специфичен и точно регламентиран ред, като се спазват изискванията относно времето за управление на превозното средство, прекъсване и време за почивка в съответствие с Регламент (ЕО) № 561/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2006 г. за хармонизиране на някои разпоредби от социалното законодателство, свързани с автомобилния транспорт, за изменение на регламенти (ЕИО) № 3821/85 и (ЕО) № 2135/98 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 3820/85 на Съвета.

Съгласно чл. 57, ал. 6 от Наредба № 11 от 31.10.2002 г. за международен автомобилен превоз на пътници и товари, превозите на пътници или товари се извършват само с превозни средства, на които е извършен предпътен преглед за проверка на техническата изправност. Подобно изискване е уредено и в чл. 62б, ал.

1, чл. 68б, ал. 1 и чл. 87а, ал. 1 от Наредба № 33 от 3.11.1999 г. за обществен превоз на пътници и товари на територията на Република България.

Всички тези допълнителни изисквания, които са въведени в законодателството към водачите и превозните средства, с които се извършват превози на пътници и товари, целят да осигурят безопасността на движението по пътищата. В противовес на всичко изброено по-горе, нерегламентираните превози представляват висока обществена опасност, предвид обстоятелството, че при тях тези изисквания не се спазват, с което се поставя в пряка опасност живота и здравето на пътниците и на останалите участници в движението по пътищата. Животът и здравето на гражданите са най-висши блага и защитата им е гарантирана с редица текстове в Конституцията на Република България, като дори основни права на гражданите могат да бъдат ограничавани със закон, за да се защити здравето, а упражняването на основни права не може да бъде насочено срещу здравето на гражданите (чл. 35, ал. 1, чл. 37, ал. 2 и чл. 41, ал. 1 от Конституцията на Република България).

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Предвид гореизложеното, считаме, че искането на омбудсмана на Република България за установяване на противоконституционност на чл. 143, ал. 1, изр. 2 от Закона за движението по пътищата и § 63 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за автомобилните превози (обн., ДВ, бр. 60 от 2020 г.) е неоснователно.

С уважение,

Георги Тодоров

Министър на транспорта, информационните технологии и съобщенията